

«ЗЕЛЕНА» ЕКОНОМІКА ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Необхідність пошуку нової моделі розвитку суспільства і економічного росту призвела до появи концепції самопідтримуючого гармонійного розвитку, яку вперше досить повно викладено у Всесвітній стратегії збереження природи (1980), і яка отримала подальший розвиток після Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.), на якій прийнято новий принцип розвитку світових продуктивних сил – “sustainable development”, що в перекладі означає “сталий розвиток”, а пізніше – на Всесвітньому самміті ООН у Йоганнесбурзі (2002 р.) з проблем перспективи сталого розвитку світової економіки, – переходу до ресурсно- та екологічно збалансованого розвитку.

Концепція сталого розвитку, як новітня модель світового розвитку і частина міжнародного політичного порядку [1, с. 29], визнана світовою спільнотою домінантною ідеологією розвитку людської цивілізації в XXI ст, стратегічним напрямом забезпечення матеріального, соціального та духовного прогресу суспільства [2, с. 8] та одним із головних досягнень наукової і суспільної думки XX ст.

Ця концепція передбачає забезпечення сталого контролю над ефективністю використання природно-ресурсного потенціалу в інтересах усього суспільства, тобто посилення значимості екологічного фактору в прийнятті рішень як на національному, так і на глобальному рівні.

Концепція сталого розвитку передбачає, зокрема такий розвиток людства та характер використання ним ресурсів планети, який дозволяє задовольняти потреби сьогодення та не підриває потенційні можливості забезпечення потреб наступних поколінь. Інакше кажучи, задоволення сьогоденніх потреб не повинно ставити під загрозу майбутній добробут.

Відзначимо, що в науковому світі відношення до феномену сталого розвитку є неоднозначним. Дотепер відсутній єдиний підхід до перекладу терміну “sustainable development”, а отже і до трактування сутності поняття “сталого розвитку” як економічної категорії.

Не дивлячись на різні підходи до трактування поняття сталого розвитку, всіх дослідників об’єднує прагнення розробити концептуальну систему, яка зможе перебороти суперечності, що виникли між людиною, суспільством і біосферою [3, с.28].

Економічні негаразди багатьох економік світу показали безперспективність існуючої економічної моделі та необхідність розробки нової парадигми розвитку. Активізація зусиль із пошуку нової моделі економічного розвитку призвела до вироблення засад нового «зеленого» економічного курсу.

За визначенням, поданим у доповіді ЮНЕП, «зелена» економіка – це така економіка, яка підвищує добробут людей, забезпечує соціальну справедливість і, при цьому, суттєво знижує ризики для навколишнього середовища та його деградацію [4].

В цьому контексті російський учений Т. В. Захарова відзначає, що планетарний перехід до «зеленої» економіки має ґрунтуватися на забезпеченні синергізму між трьома основними рівнями розвитку – економічним ростом, соціальним добробутом, охороною навколишнього середовища і здоров’ям людей [5].

За оцінками експертів ЮНЕП, інвестування в «озеленення» лише 2 % світового ВВП (1,3 трлн дол. США) у десять ключових секторів

(сільське, житлово-комунальне та лісове господарства, промисловість, туризм, енергетику, рибальство, транспорт, утилізацію і переробку відходів, управління водними ресурсами) щорічно протягом 2011-2050 р.р. не знизить темпів економічного росту й одночасно допоможе мінімізувати ризики, пов'язані із зміною клімату, дефіцитом ресурсів і втратою екосистемних послуг [4, с. 24].

План 20:20:20 ЄС, за яким передбачається до 2020 р. скорочення парникових газів на 20 %, підвищення енергоефективності на 20 %, доведення частки відновлювальних джерел енергії до 20 %, означає, що країни стають на шлях екологізації економічного розвитку.

Як відзначають Н. В. Пахомова, К. К. Ріхтер, Г. Б. Малишков, формування «зеленої» економіки передбачає модернізацію виробничо-технологічного апарату в більшості галузей, служить потужним стимулом розгортання в різних сферах інноваційних процесів [6].

Як відзначає більшість учених, основними принципами, на яких ґрунтується «зелена» економіка є [7, с. 39]:

- рівність і справедливість у межах одного покоління і між поколіннями;
- відповідність принципам сталого розвитку;
- обережність щодо соціальних наслідків і впливу на навколишнє середовище;
- розуміння високої цінності природного і соціального капіталу, наприклад, за рахунок інтерналізації зовнішніх екологічних витрат, «зеленого» обліку, оцінки витрат за період усього життєвого циклу продукту і поліпшення управління;
- ефективність використання ресурсів, стійке споживання і виробництво;

- необхідність відповідності макроекономічним цілям у спосіб створення «зелених» робочих місць, підвищення рівня конкуренції і зростання в основних галузях.

Перехід суспільства на модель сталого розвитку є комплексною проблемою, яка зачіпає екологічні, економічні і соціальні проблеми людства. Нині в наукових дослідженнях наголошується на тому, що розв'язання вищевідзначених проблем можливо за умови розумного поєднання основних постулатів концепції сталого розвитку та «зеленої» економіки.

Концепція «зеленої» економіки є альтернативним напрямком розвитку і аж ніяк не заміняє концепцію сталого розвитку. Разом з тим, нині наголошується на тому, що досягнення сталості багато в чому залежить від позеленіння економіки. Інакше кажучи, ставиться питання вирішення проблеми переходу до сталого розвитку на основі втілення принципів «зеленої» економіки, задекларованої на конференції «Ріо+20» (червень, 2012 р.) і пов'язаної із застосуванням технологічних інновацій.

Література

1. Пахомова Н. В. Экономика природопользования и охраны окружающей среды: Учеб. Пособие / Н. В. Пахомова, К. К. Рихтер. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2003. – 220 с.

2. Волошин В. Концептуальні засади сталого розвитку регіонів України / В. Волошин, В. Трегобчук // Регіональна економіка. – 2002. – № 1. – С. 8.

3. Главинская Л. Т. Экологический менеджмент и устойчивое развитие / Л. Т. Главинская // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 6. Экономика. – 2005. – № 2. – С. 28.

4. Навстречу «зеленой» экономике: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности. – Обобщающий доклад для представителей властных структур [Электронный ресурс]. – ЮНЕП, 2011. – Режим

доступу:

http://www.unep.org/greenconomy/Portals/88/documents/ger/GER_synthesis_ru.pdf.

5. Захарова Т. В. «Зеленая экономика» как новый курс развития: глобальный и региональный аспекты / Т. В. Захарова // Вестник Томского государственного университета. Серия Экономика. – 2011. – № 4 (16). – С. 31.

6. Пахомова Н. В. Структурные преобразования в условиях формирования «зеленой» экономики: вызовы для российского государства и бизнеса / Н. В. Пахомова, К. К. Рихтер, Г. Б. Малышков // Проблемы современной экономики. – 2012. – № 3 (43).

7. Потапенко В. Г. Стратегічні пріоритети безпечного розвитку України на засадах «зеленої економіки»: монографія / В. Г. Потапенко; [за наук. ред. д. е. н., проф. Є. В. Хлобистова]. – К.: НІСД, 2012. – 360 с.